

BESZÉLGETÉSEK

JUAN GELMAN

(Argentína)

ott vagyok honos ahol nemrég Carlos Molina
uruguayi anarchista gitáros gauchót
lefogták
Bahía Blancában dél délvidékén
a végtelen tenger színe előtt amint mondani szokták
lefogta a rendőrség
Carlos Molina énekelt
énekelgetett dalokat szövegetett
az óriási óceánról utazásokról
szörnyeiről az óriási óceánnak
meg dalokat példának okáért
a lóról amely földre roskad a pampán
meg az égről holmi hiedelemről Carlos
Molina mint mindig épp gyönyörűségekről és fájdmakról
énekelt

amikor
hirtelen Che kezdett el élni halni gitárján
így hát
a rendőrség lefogta őt

ott vagyok honos ahol Ché-t megsiratják vagy legalábbis
megéneklék Ché-t és
némelyek elégedettek a halálával
„rájöttek” mondják „tévedett a dolog
nem így áll” mondják de hogy az istenbe áll a dolog
azt nem mondják vagy
inkább ódon szakaszokat idéznek vagy
rámutatnak jelzik tanácsolnak amíg
a többiek elesnek
réveteg szemmel nézik a leget

Guevara parancsnok betért a halálba
és nyilván ott időzik a szóolás szerint

ott vagyok honos ahol nehezen hitték el hogy meghalt és
sokan
egyebek közt egy szolga
így vigasztalta magát:
„bezzeg ha nem azt mondja
mindhalálíg kell harcolni hanem
a győzelemig kell harcolni akkor most nem halott”
mások eltűzva siratták mint aki
apját veszítette el és én azt hiszem
hogy ő nem apánk nekünk és
tisztelet ide vagy oda hiszem hogy
rossz dolog így siratni őt

ott vagyok honos ahol ellenségei nem
tudtak egy fia sértést egy csöppnyi
mocskot egyetlenegy pöttömnyi disznóságot se
rákenni sőt némelyikük még
sopánkodott is halálán nem
szívjóságból vagy
emberségből vagy kegyelet
ürügyén
hanem mert ezek a vén kutyák
avagy halálra jogosított élők végre megérezték
a méltó ellenséget
éreztek hogy a veszedelem villámsugára
lépett a színre és ezúttal
komolyan meghalhatnak
az igazság kezétől vagy golyójától „és nem
a bomlás e válfajának karjai közt
amelyben bomlásnak indulunk” amint
egy nagynevű mondotta volt

ott vagyok honos ahol megtörténtek és megtörténnék
mindezek a dolgok és még mások is
mint amilyenek az árulás és gonosztett minden
mennyiségben
és a nép tűr és a nép vak és senki sem
védelmezi és csak
Che állt talpra hogy védje

ámde

most

Guevara parancsnok betért a halálba
és nyilván ott időzik a szólás szerint

egy bonyodalmas országban vagyok honos
egy latineurokozmozpoliurbánus országban
egy kreolszidölengyelgallegoluzitánistenharagjában
amint az írás mondja és amit mond
amiért és ahogyan
mondja az írás
úgy lesz a történelem de én
biztosítom önöket hogy nem biztos
ebből az ábránd-országból
menekült el Guevara egy reggelen és
egy másik reggelen visszatért és mindig
van miért visszatérnie ebbe az országba ha
másért nem
hogy egy picit egy icipicikét ránk nézzen és
kinek kell majd kiállnia a tekintetét?
ki fog majd megállni a tekintete előtt?

ámde

most egyelőre

Guevara parancsnok betért a halálba
és nyilván ott időzik a szolás szerint

kérdem én

ki fog majd megállni a tekintete előtt?
önök argentin kommunista párt múmiái?
önök hagyták elesni őt
önök igen-is-nem-is baloldaliak?
önök hagyták elesni őt
önök a kinyilatkoztatott igazság gazdái?
önök hagyták elesni őt
önök akik Kínára figyeltek anélkül hogy megértették volna
Kínára figyelni valójában
az volna ha országunkra figyelnének?
önök hagyták elesni őt
önök a postán
továbbított puskatűz csöppnyi
teoretikusai a telefonon alkalmazott erőszak
vagy a metafizikus tömegmozgalom párthívei?
önök hagyták elesni őt
önök a tűzgyújtás papjai és semmi mások?
önök hagyták elesni őt
önök „a való”-ba telepedett
nagy ülepek klubjának tagjai?
önök hagyták elesni őt
önök akik köpnek
az életre anélkül
hogy kimondanák a valóságban
a történelem nagy szeláramával szembe köpködnek?
önök hagyták elesni őt
önök akik nem hisznek a varázslatban?
önök hagyták elesni őt

ott vagyok honos ahol Guevara parancsnokot
hagyták elesni:
a katonák a papok a gyógyászok
a nyilvános árverezők
a spanyol mazochista zsidó menekültek
a munkáltatók és
a munkások is ma még

„Micsoda ember micsoda óriási ember” kétségkívül
ezt egy munkás mondta nekem pedrónak
hívták hívják van egy
felesége aki nem fogam
gyereket nem szül és pedro
azt mondta nekem „micsoda ember micsoda óriási ember
mennyire

szeretem” mondta a kőműves amikor
anyjára gondolt a Córdoba-szerte
hírhedt kurvára és hét gyerek
anyjára akiket szeretettel szoptatott
Pedro most már nagybetűvel
hogy’ üdvözlöm haragodat
hogy’ csókollak összeroppanásaid végezetével!
„micsoda tökfek” mondta Pedro amikor egy napon
Ché-ről beszélt nekem
bizonyos eszközökről amelyeket kiforrálnak itt
e kozmopolita ország
föltételezett békéje alatt

Guevara parancsnok betért a halálba
és nyilván ott időzik a szólás szerint

azért írom ezt mert
a kubai Casa de las Americas
főlöttebb tiszteletreméltó intézménye
elhatározta hogy folyóiratából különszámot
ad ki Ché-ről
írott vallomásokkal
most hogy holtan az övék
amint mondják és Roberto
Fernández Retamar szívbeli barátom
mi több
részem aki ott tartózkodik
a csodálatos és
ragyogó és szerelmes és híres-nevezetes Karib-tenger tájékán
Roberto amint mondtam
szükségesnek vélte hogy én
írjak valamit erről vagy talán másról
úgy hitte így kell ennek lennie és
cikket verseket ésatöbbit kért a
munkatársaktól akik
még nyomorultabbnak érezhetnék magukat ettől
ha ez lehetséges volna ha ez
lehetséges volna valójában

ött vagyok honos ahonnan nagyra tartalak
téged Roberto mégis
mondjátok vagy mondd kérlek
mit kértek vagy kérsz tőlem?
hogy tényleg írjak?
hírt adok szívemről semmi többet
tudja-e valaki valójában
milyenek is szívem híradásai?
hiszi-e valaki vagy el fogja-e hinni hogy
megtagadtam magamtól a sírást kivéve
asszonyom és te-
előtted Roberto most
hogy ezekről beszélek
és tudom hogy a bánat akár egy eb
mindig az emberek nyomában járt s mardosta őket?

ott vagyok honos ahol
nem szeretni de irtani kell
a búskomorságot
és ahol
nem szabad összekeverni
Ché-t a szomorúsággal

vagy amint Fierro mondta
a fölfuvalkodottságot a kövérséggel

Ott vagyok honos ahol én magam is
hagytam őt elesni
és ki fogja megfizetni ezt a számlát
kicsoda

de
az a komoly a dologban hogy igazából
betért Guevara parancsnok a halálba
és nyilván ott időzik a szólas szerint
szépségesen
malomkövekkel hóna alatt

ott vagyok honos ahol mostan
Guevarára új meg új halál vár
ki-ki dönt halála felől mostan:
aki vidult rajta nyomorúságos por már
aki siratta elmélkedjék el rajta
aki elfelejtette felejtse vagy emlékezzék rá
de csak aki megemlékezett róla annak van joga emlékezni rá
Guevara parancsnok betért a halálba a saját
számlájára ámde
önök
mihez kezhetnek ezzel a halállal?

kicsikéim
mihez?

(mivel senki sem menekülhet
zárójelben szeretnék
nem az esetleg nekem tulajdonított ostobaságok
sugallatára
sem kegyeletből vagy
merő elővigyázatosságból
romló holttestek ezek nem fohászkodnak már
déli harangszóra
szeretnék ismétlem
elismételni egy históriát amelyet nem mindenki ismer és
amelynek némelyek nemigen adnak
hitelt:
én a költő aki versét írja
beleöntve csodálatát
élete és halála fölött Guevara parancsnoknak
e bűvös tekintetű córdobainak
akár az isten akár a pogány istenek
akiket csodatétel közben leptek meg mint őt
a világ vadonán gázló foszlott csizmájában
azt szeretném mondani hogy ez a vers vagy micsoda
amiben kételkedni kell
amiben hinni kell
nem ér véget ezeken a lapokon
szeretett olvasó könyörgöm önnek
kövesse figyelemmel a lapok híradásait
a *sip* és a *sap* híreit — Sivár Aggodalom Propagandaosztálya
például

vagy
Sok Angyal Parancsolgat
vagy
Seregnyi Alantas Polgárőr — könyörgöm nagyra becsült
olvasó
olvassa figyelmesen
a vér sorait amelyeket naponta rónak Vietnamban
és Bolíviában is a nemjóját
meg Argentínában is
kedves olvasó könyörgöm olvassa)

Guevara parancsnok betért a halálba
és nyilván ott időzik a szólas szerint
kevés dolgot tudok például tudom
hogy nem szabad siratnom Ernestót
tudom
hogy
tőlem függ most sorsod
eltemethetek téged borsónyi könnyekkel pedig
valójában nem tehetem meg

a költő valójában
tartózkodik a sírástól tartózkodik
vers írásától akár
a Casa de las Americas számára akár
akármilyen más számára a költő
alig sírt valójában
nézi tovább a világot
tudja
egy szép napon eljön a szépség
de nem ma amikor te távol vagy
a költő
alig-alig képes éberén őrizni
che
guevarát

most roppant csöndre vágyom
amely a szívemre hajolna s óvna
Guevara atya mi lesz fiaiddal?

miért is voltál oly szép
dalba való lovak hátán?
kire vár hogy összerakja alakod újra?

Csala Károly fordítása